

Τι είναι ο άμπακας; (Έφαγε/ήπια τον άμπακα)

Η λέξη «άμπακας» (ή «άμπακος»), προέρχεται από την αρχαία ελληνική λέξη «άβαξ» (άβακας). Ο άβακας ήταν μια πλάκα με άμμο ή κερί, πάνω στην οποία οι αρχαίοι Έλληνες (κι όχι μόνο αυτοί) έκαναν μαθηματικούς υπολογισμούς. Ήταν δηλαδή ένα αριθμητήριο.

Στην συνέχεια, ο «άβαξ» θα περάσει στα λατινικά ως «abacus» και θα αποκτήσει και την σημασία της Αριθμητικής. Με την ίδια σημασία, θα επιστρέψει αργότερα και πάλι στην ελληνική γλώσσα ως «άμπακας» και «άμπακος» και θα γίνει ευρύτατα γνωστός μετά το 1568, όταν κι εξεδόθη στην Βενετία από τον Μανουήλο Γλυνζώνιο, το πρώτο βιβλίο Αριθμητικής με τον τίτλο «Βιβλίων πρόχειρον τοις πάσι περιέχον την τε πρακτικήν Αριθμητικήν» (ο μακροσκελής τίτλος του βιβλίου συνέχιζε: «...ή μάλλον ειπείν την λογαριαστικήν, και περί του πώς ευρίσκει έκαστος το άγιον Πάσχα και τέλειον Πασχάλιον αεί και πάντοτε. Και περί ευρέσεως σελήνης εν ποία ημέρα γίνεται η γέννα αυτής»). Το βιβλίο αυτό, έμεινε γνωστό στον πολύ κόσμο με την γενική ονομασία «άμπακας» κι επειδή ήταν σχετικά ογκώδες, όποιος το είχε μελετήσει και γνώριζε το περιεχόμενό του, θεωρούνταν λίγο έως πολύ, ως τέρας σοφίας. Έτσι, όταν ήθελαν να πουν πως κάποιος έχει πολλές γνώσεις, λέγαν ότι «αυτός ξέρει τον άμπακα».

Στην πορεία του χρόνου, ο άμπακας έπαψε να είναι αποκλειστικά ταυτόσημος με την Αριθμητική κι έγινε συνώνυμος γενικά με την μεγάλη ποσότητα. Έτσι, έφτασε στις μέρες μας να έχει επικρατήσει η χρήση του όρου, στις φράσεις «έφαγε τον άμπακα» ή «ήπια τον άμπακα».